

LLIBRES

EL MITO DE VESALIO

JUAN JOSÉ BARCIA GOYANES

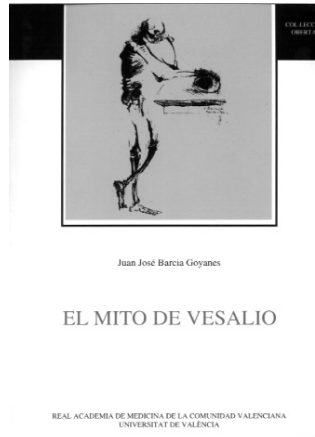
Real Academia de Medicina de la Comunidad Valenciana-Universitat de València. 1993. 241 pp.

El nou llibre del professor Barcia Goyanes és una obra d'investigació històrico-mèdica en què concorren de manera excepcional l'anatomista i l'historiador. *El mito de Vesalio* és fruit de la dilatada i brillant dedicació de l'autor, coneguda per tots, a l'anatomia humana: després dels anys de magisteri exemplar des de la càtedra de la Facultat de Medicina de València, gairebé un quart de segle consagrat a la investigació del llenguatge anatòmic i, en conseqüència, a la història de l'anatomia. Basta recordar la seua monumental *Onomatologia Anatomica Nova* (València, 1978), que avui constitueix una obra de consulta imprescindible en la tasca quotidiana d'anatomistes i historiadors de la ciència.

Ara, l'autor recorre un per un els assoliments de la «Revolució Vesaliana» de l'anatomia: amb Andrés Vesalio, l'observació directa del cadàver va substituir el saber llibresc basat en el principi d'autoritat dels clàssics, especialment de Galè. Va corregir errades descriptives i va començar a completar la descripció macroscòpica del cos humà; la il·lustració anatòmica va conjuminar en *Fabrica* (1543) una eficàcia i una bellesa inaudites; l'ensenyament va abandonar la glossa dels autors clàssics per la demostració en el cadàver.

La rigorosa revisió de les obres dels anatomistes prevesalians i del mateix Vesalio en fa, d'aquest, un producte assenyat del seu temps. Cadascuna de les gestes que hom li atribueix, apareixen en coneguts autors anteriors i coetanis de Vesalio; ens trobem davant un corrent renovador de l'anatomia, dins el qual Vesalio és, en molts aspectes, més antic que no pas els seus mestres.

Pel que fa a la reforma de l'ensenyament, la investigació del professor Barcia ens guia per la vida acadèmica de Vesalio i ens fa comprovar que, en efecte, ensenyarà al costat del cadàver, però que no ha baixat de la càtedra desdenyant el saber llibresc, sinó que reclama des de sota, des del seu lloc de dissector i demostrador al servei del catedràtic, el rang d'autoritat acadèmica, d'ensenyant, reservat llavors als qui des de la càtedra glossaven l'anatomia de Galè.

L'obra de Vesalio potser va aconseguir un paper privilegiat en la difusió de la reforma de l'anatomia, la qual cosa explicaria en part l'exagerada personificació d'aquesta reforma que la història ens ha transmès. Però tal com mostra la revisió de les fonts postvesalianes, Vesalio desapareix de seguida de

la tradició anatòmica per tal de reaparèixer, convertit ja en el pare de l'anatomia moderna, en els enciclopedistes del segle XVIII.

Presenciem, no sense sorpresa, la construcció d'un mite en l'erudició biobibliogràfica i la seua pervivència actual, en una lliçó exemplar on el rigor anatòmic, filològic i històric és plasmat en una estructura quasi d'intriga, escrita en un castellà d'estil clar i fluid, sota el qual se situa de vegades una fina ironia. La benevolència de l'autor és palesa en el paràgraf que tanca l'obra:

«Por supuesto, los modernos historiadores de la Anatomía no han incurrido en desviaciones de la realidad, tales como las que aparecen en las obras mencionadas (*l'erudició biobibliogràfica dels segles XVIII i XIX*). Pero se han encontrado un Vesalio convertido en un héroe y han tratado de buscar sus hazañas. Tal vez hubiera sido mejor que hubiera hecho como los escolásticos, quienes, al estudiar alguna cosa, lo primero que se preguntaban era *An sit?*.»

C.P. AGUIRRE MARCO
Departament d'Història de la
Ciència i Documentació
Universitat de València

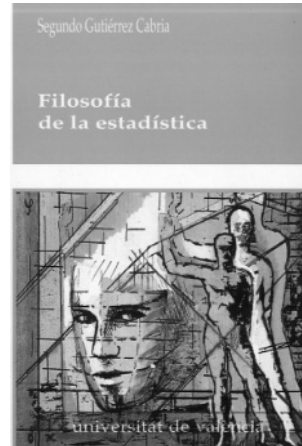
FILOSOFÍA DE LA ESTADÍSTICA

GUTIÉRREZ CABRIA, SEGUNDO

Col.lecció «Cultura Universitària Popular», núm. 26. Universitat de València, València, 1994, 318 pp.

A l'afirmació kuhniana al voltant de la hiperespecialització de les diverses disciplines científiques, li segueixen una allau d'estudis —primer, des de la filosofia de la ciència i, després, des de qualsevol disciplina que es pretengués científica— per tal de demostrar el contrari. De la mateixa manera, a la substitució de la filosofia per epistemologia —convertint-la en simple instrument de la racionalitat científico-tècnica—, se li ha intentat posar remei buscant incessantment el paper que ha d'exercir en tot aquest laberint que representa la investigació científica; el ventall de possibilitats és molt variat: des de proclamar la filosofia guarda de la racionalitat occidental i intèrpret de totes aquestes disciplines hiperespecialitzades (Habermas *dixit*), fins a creure que la filosofia ja no té cap paper i que, per tant, se la pot fer desaparèixer sense misericòrdia (com es proposa en l'ESO).

El llibre del professor Segundo Gutiérrez se'n fa ressò, d'aquest debat, i es compromet amb la postura de conferir a la filosofia un status que fonamente les ciències, afegint-hi encara un altre problema: el de la pretesa científicitat de l'estadística. Per fer tot això, l'autor desenvolupa al llarg del llibre tres conceptes fonamentals del mètode científic: la descripció, l'explicació i la

predicció, que posa en relació amb els tres moments de l'estadística, a la qual dota d'una visió unitària com a ciència que és capaç de funcionar amb la seua pròpia lògica. Tot això mercès al debat estrictament filosòfic en el qual el professor Gutiérrez creu que es troben les diferents escoles d'estadística.

Una legitimació contundent de l'estadística des del camp de la filosofia de la ciència (coses més rares s'han vist en filosofia), d'algú que no dona per bo la dita popular que diu que hi ha tres tipus de mentida: les mentides, les maleïdes mentides i les estadístiques.

SERGI FERRERES

FILOSOFÍA DE LA FÍSICA

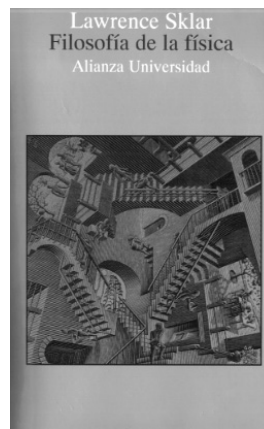
SKLAR, LAWRENCE

Alianza Editorial, Madrid, 1994, 339 pp.

Algú deia que la filosofia s'entesta en les mateixes coses sense arribar a cap conclusió. Després de les darreres propostes de la part teòrica de la Física, els especialistes del ram deuen tenir una sensació semblant. Potser és per això que s'han decidit —finalment o per fi— a compartir, en el banquet de noces entre la raó i el desconcert, la mateixa taula que els filòsofs. En darrer terme, els ingredients del menú són idèntics: espai, temps, general, particular i altres, són plats que els uns i els altres han menjat plegats, bé que amb

cullera distinta. I és que d'ençà que Aristòtil divagà sobre l'èter —substància misteriosa que emplenava l'univers— les coses han evolucionat molt i seria ridícul negar que ara *sabem* més i millor. Tampoc no deixa de ser curiós ni cert, però, que els físics no han perdut ni un gram de sensibilitat poètica: ara han bes-canviat aquell ignot èter per una *matèria obscura* igualment complicada de definir. És ben coneguda la simpatia parnassiana que tradicionalment ha caracteritzat els físics. Llegint alguna descripció de l'origen

de l'univers, resulta difícil destriar de vegades si es tracta d'un text científic o d'una obra manllevada a l'Allen Ginsberg, el més científic dels poetes *beat*. Però potser la més conflictiva de la nova parella és la filosofia. Perquè si, vençuda la febra metafísica, es llança als braços del mètode, la titllaran d'epistemològica. Si, cansada de demanar-se pel com, es pregunta què i per què, li diran la del coneixement. Si, fent-los honors, es ren-deix als peus dels científics, la coneixeran com a filosofia de la ciència. I si, finalment, se la relaciona estretament amb la física, és ben probable que acabe visitant el divan d'algun frenòpata argentí. La que sí que surt més beneficiada d'aquesta *entente cordiale* és segurament la

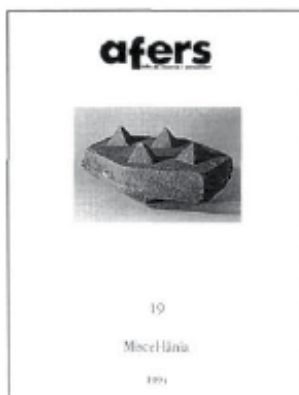

física, que guanya així un marc més ampli i profund, però ple d'alguns desconcerts que, si bé incòmodes, poden resultar més fèrtils que no l'aplomada lògica dels manuals. Benvinguda sia la física a la gran casa de la filosofia, doncs. Encara hi queda lloc.

MARC BORRÀS

editorial afers

Revista fundada per: Sebastià Garcia Martínez

IX:19 (1994) Miscel·lània

Agustí ALCOBERRO / Josep Vicent BOIRA MAIQUES / Núria SALES / Patrici POUJADE / Antoni F. GRAU I ESCRIBUELA / Ricard FRANCH BENAVENT / Lluís TORRÓ GIL / Jordi CASASSAS / Josep MASSOT I MUNTANER / Matilde GONZÁLEZ LÓPEZ / Vicent FALOMIR DEL CAMPO / Gustau MUÑOZ

IX:20 (1995) Moviments socials a l'època moderna / Miscel·lània

Josep Ma. TORRAS I RIBÉ / Pere MOLAS I RIBALTA / Manuel ARDIT / Eulàlia DURAN / Jaume DANTI / Ricard C. TORRES FABRA / José Luis PEÑA

editorial afers

Informació i subscripcions:

Apartat de Correus 267 / Tel. (96) 126 86 54 / 46470 Catarroja (País Valencià)